

OPERATION DAGSVERKE 2021

Lektionsmaterial
Årskurs 4–6

ARBETA MED BARNNS RÄTTIGHETER PÅ RIKTIGT

unicef
för alla barn

INNEHÅLL

Operation Dagsverke 2021.....	3
Lektion 1 – En hälsning från Senegal.....	4
Lektion 2 – Att växa upp i Senegal.....	7
Lektion 3 – Varför går inte barnen i skolan?.....	10
Lektion 4 – Att gå i skolan är en mänsklig rättighet.....	14
Koppling till kursplaner.....	17

OPERATION DAGSVERKE 2021

Barn som inte går i skolan

I år är temat för Operation Dagsverke att barn i Senegal som inte går i skolan, eller slutar skolan efter alldeles för kort tid, ska få en andra chans att studera vidare. UNICEF är med och skapar utbildningsprogram som ger barn en chans att läsa in upp till två års missade studier i ett specialspår. Sedan kan barnen börja i den ordinarie skolgången alternativt läsa vidare på yrkesförberedande skola.

Grundskoleutbildning i Senegal är gratis och obligatorisk för alla upp till 16 års ålder. Trots det går 37 procent av barnen i grundskoleålder inte i skolan. De främsta orsakerna är fattigdom, långa avstånd till närmaste skola, brist på transportmöjligheter, barnarbete och barnäktenskap. Många barn går dessutom i koranskolor som inte räknas in i det vanliga skolsystemet. Barnen som hamnar utanför skolsystemet går miste om sin rätt till utbildning, utveckling och att nå sin fulla potential i livet.

Lektionsmaterial till Operation Dagsverke

Till Operation Dagsverke finns lektioner för dig och din klass. Lektionerna ger fördjupade kunskaper om årets insamling. Innehållet bidrar också till att motivera eleverna att jobba med sina dagsverken. Ni väljer själva vilka övningar som passar er grupp, och om ni vill jobba i par, grupper eller i helklass. Kopplingar till kursplaner för mellanstadiet hittar du längst bak i lektionsmaterialet.

Barnkonventionen och de globala målen

Operation Dagsverke har sin utgångspunkt i barns rättigheter. Ett mål är att eleverna lär sig mer om barnkonventionen. Genom lektionerna finns barnkonventionen och de globala målen med som en röd tråd.

Barnkonventionen – för alla barns rättigheter

Vi vill också tipsa om UNICEF Sveriges övriga material med övningar om barnkonventionen

[Släpp in barnkonventionen i klassrummet!](#)

Koppling till kursplaner

I Operation Dagsverke 2021 ingår flera moment som utvecklar elevernas kunskaper och förmågor. Att planera och genomföra ett eget dagsverke får elever att växa och göra saker som på olika sätt fångas upp i styrdokumentet. Vid sidan av dagsverket bidrar även innehållet i övningarna till att eleverna arbetar inom ramarna för ämnes- och kursplaner. Läs mer om kopplingen till kursplanerna längst bak i häftet.

LEKTION 1

EN HÄLSNING FRÅN SENEGAL

Mål

Att lära sig om temat för Operation Dagsverke 2021 och vad UNICEF gör för att underlätta för barn att gå i skolan i Senegal.

Inledning

I den här första lektionen om årets Operation Dagsverke möter du några personer som arbetar i Senegal inom skolprogrammet "Komma ikapp-klasser".

Film

Se filmen där Matthias Lansard, utbildningschef för UNICEF Senegal och läraren Adame Fall berättar om utbildningsprogrammet komma ikapp-klasser. Programmet ger barn en chans att läsa in missad skolgång. Filmen hittar du på unicef.se/operationdagsverke/material-till-anmalda-skolor

Diskutera

- Adame berättar att det är svårt att undervisa ett barn som är 12 år och som aldrig har gått i skolan. På vilka sätt kan det vara svårt för Adame tror ni?
- Hur tror ni att det skulle vara att börja skolan när ni är 12 år och att dina kompisar i klassen hade börjat i skolan redan när de var 6 år?
- Adame tycker att det är viktigt att alla barn ska få gå i skolan. Vad tror ni barnen gjorde när de inte gick i skolan?

Läget i Senegal

Läs information från ambassaden om det allmänna säkerhetsläget:

”Senegal är i allmänhet ett tryggt resmål, även om kriminaliteten är utbredd och ficktjuvar och väskryckare, inklusive grövre våldsbrott, förekommer. Besökare bör tänka på att fattigdomen är utbredd i landet. Även om Senegal är ett förhållandevis stabilt och demokratiskt land uppmanas svenska resenärer undvika större folksamlingar och demonstrationer samt följa lokala myndigheters råd och anvisningar. Det finns en risk för terroristattentat i Senegal.”

Diskutera

- Hur tycker ni att det verkar vara att leva i Senegal?
- Vad tycker ni är viktigt att tänka på när en reser till ett annat land?
- Hur söker en information om ett land?
- Hur kan en lära sig om andra länder?
- Skulle ni vilja resa till Senegal? Varför / varför inte?

Barnkonventionen

Barnkonventionen innehåller bestämmelser om mänskliga rättigheter för barn. Den 1 januari 2020 blev barnkonventionen lag i Sverige.

Barnkonventionen säger att barn är individer med egna rättigheter, inte föräldrars eller andra vuxnas ägodelar. Barnkonventionen innehåller 54 artiklar som utgör en helhet, men det finns fyra grundläggande principer som alltid ska beaktas:

Artikel 2 Alla barn har samma rättigheter och lika värde.

Artikel 3 Barnets bästa ska beaktas vid alla beslut som rör barn.

Artikel 6 Alla barn har rätt till liv och utveckling.

Artikel 12 Alla barn har rätt att uttrycka sin mening och få den respekterad.

UNICEF och barnkonventionen

I barnkonventionens artikel 45 finns det inskrivet att UNICEF ska arbeta för att bestämmelserna i konventionen följs överallt. Det uppdraget innebär att UNICEF har ett nära samarbete med all världens regeringar och en unik möjlighet att angripa orsakerna till att barns rättigheter kränks.

Diskutera

- Kan ni ge några exempel på rättigheter i barnkonventionen?
- Välj ut tre rättigheter som ni tycker är extra viktiga för er. Motivera varför de är viktiga.
- Är barnkonventionen viktigare i vissa länder än andra? Är den till exempel mer eller mindre viktig i Sverige än något annat land? Förklara.

Länk till en lättöverskådlig version av barnkonventionen
<https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten#kort-version>

ATT VÄXA UPP I SENEGAL

Mål

Att reflektera kring likheter och skillnader mellan Sverige och Senegal.

Inledning

Under 1980 och 1990-talen drabbades Senegal av en ekonomisk kris. Fler människor blev fattiga i landet, särskilt i områden där jordbruket drabbades av torka. Även fast grundskolan var gratis, blev andra kostnader som för skoluniform och skolmaterial för mycket för många familjer. Senegal är idag ett land där många barn inte går i skolan.

Arbetslöshet

Arbetslösheten är stor i Senegal och många av de arbetslösa saknar utbildning helt eller har bara grundläggande utbildning.

Barnäktenskap

En av tre flickor i Senegal gifts bort innan de har fyllt 18 år. I Senegal kan traditioner och religion bestämma vem en flicka ska gifta sig med och män kan gifta sig med flera flickor. I Sverige är det självklart att barn inte ska vara gifta och att ingen ska tvingas in i äktenskap.

Fattigdom är den främsta orsaken till att föräldrar väljer att gifta bort sina barn. Ett tidigt giftermål ses ibland som den enda möjligheten för familjens överlevnad.

Film

Se filmen där Eva Dalekant från UNICEF Senegal ställer frågor till eleverna. Filmen hittar du på: unicef.se/operationdagsverke/material-till-anmalda-skolor

Diskutera

Jobba först med frågorna som ställs i filmen. Diskutera sedan följande:

- Eva berättar om Senegal och om utmaningar som vi inte har i samma utsträckning i Sverige. Vilka problem är det som hon nämner?
- Hon berättar också om likheter med Sverige och saker som är positiva. Ge exempel.

En jämförelse mellan Senegal och Sverige

Titta på statistiken från globalis.se och fundera på skillnaderna. Siffrorna visar en jämförelse mellan Senegal och Sverige.

FAKTORER	SENEGAL	SVERIGE
Antal år i skolan Hur många år det förväntas att ett barn går i skolan.	7 år	14 år
Grundskolegång Hur många av barnen som går i grundskola.	75,4 procent	99,2 procent
Internetanvändare Andel av befolkningen som använder internet.	46 procent internetanvändare	92,1 procent internetanvändare
Sanitetsanläggningar Hur stor del av befolkningen som har tillgång till välutbyggda toaletter.	21 procent	93 procent

Diskutera

- Vad kan vi lära oss om Senegal genom att jämföra siffrorna mellan Sverige och Senegal?
- Tror ni att siffrorna ger en bra bild av hur det är att växa upp och leva i Senegal och Sverige? Finns det annan fakta ni tycker är viktig?

Barnkonventionen

Den 1 januari 2020 blev barnkonventionen lag i Sverige. Här finns en enklare version av barnkonventionen,

<https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten#kort-version>

- Välj ut tre artiklar som ni tycker är viktiga för barnen i Senegal.

Vill du läsa mer?

“Tolv miljoner flickor gifts bort som barn varje år.”

<https://unicef.se/fakta/barnaktenskap>

VARFÖR GÅR INTE BARNEN I SKOLAN?

Mål

Att reflektera kring varför många barn inte går i skolan i Senegal.

Inledning

Det är många barn som inte går i skolan i Senegal. Några av anledningarna är:

- Fattigdom
- Barnarbete
- Barnäktenskap
- Religiösa skolor utanför det statliga skolsystemet

Fattigdom

Liksom många andra fattiga länder har Senegal en stor och ung befolkning. Fattiga familjer har vanligen fler barn jämfört med rika familjer. Bristen på jämställdhet märks också i fattigdomen. Flickor och kvinnor drabbas ofta hårdare av fattigdom än pojkar och män.

Barnarbete

Nästan var fjärde barn i åldern fem till 14 år är tvungna att arbeta för att hjälpa till med familjens ekonomi. Många barn slutar skolan helt innan de är klara med grundskolan för att istället arbeta, exempelvis som hembiträden.

Barnäktenskap

Att flickor lämnar skolan på grund av tidigt och tvingat äktenskap är vanligt i Senegal. Trots att allt fler föräldrar inser vikten av att deras barn går i skolan, väljer många ändå att gifta bort sina döttrar. Det finns flera förklaringar:

- Fattigdom. Vissa föräldrar har inte råd och tar hellre barnen ur skolan och gifter bort dem.
- Om döttrar blir gravida utanför äktenskap blir det ett problem för föräldrarna.
- Miljön i skolan är inte tillräckligt bra. Skolan kan inte erbjuda möjligheter för flickorna att sköta sin hygien i avskildhet.

Utanför skolsystemet

I Senegal finns ett system där pojkar, redan vid fem års ålder, skickas till koranskolor, så kallade daaras. Traditionen är mycket gammal och skolverksamheten har med tiden förändrats. Tanken med daaras var från början att barnen hjälpte till med odling och mat, i utbyte fick barnen utbildning i koranen. Idag är det vanligare att barnen utnyttjas för att tigga. Barnen får heller inte den undervisning de har rätt till, de får endast undervisning i koranen.

Diskutera

- Ge exempel på anledningar till att barn inte går i skolan?
- Vilka åtgärder skulle ni föreslå för att ge flickor samma möjligheter som pojkar att fullfölja grundskolan?
- Skulle en lag som förbjuder barnäktenskap och barnarbete kunna förändra situationen? Förklara.

Film

Se de korta filmerna med barnen som går i komma ikapp-klasser i Senegal. Filmerna hittar du på: unicef.se/operationdagsverke/material-till-anmalda-skolor

Diskutera

- I Sverige är skolan något självklart. Tror ni att det är någon skillnad på hur barn i Senegal och barn i Sverige ser på att gå i skolan?
- I filmen med Bara säger han att om han inte studerar kommer han inte ha något jobb när han blir stor. Finns det likheter med Sverige? Förklara.
- I filmen med Badara frågar han er om allt är bra och hur studierna går. Vad vill ni svara Badara?

Barnkonventionen

I Sverige finns det också barn som inte går i skolan, även fast barnkonventionen säger att det är alla barns rätt att gå i skolan.

- Vad tror ni det beror på att det finns barn i Sverige som inte går i skolan?
- Hur påverkas barns framtid av att inte gå i skolan?

Globala målen

Delmål 4.1

”Avgiftsfri och likvärdig grundskole- och gymnasieutbildning av god kvalitet.”

Delmålet anger att alla världens länder senast 2030 ska säkerställa att alla flickor och pojkar går klart en likvärdig grundskole- och gymnasieutbildning som är gratis.

- Ge förslag på vad som behöver ändras i Senegal för att alla barnen ska få gå i skolan?

LEKTION 4

ATT GÅ I SKOLAN ÄR EN MÄNSKLIG RÄTTIGHET

Mål

Att reflektera kring rätten att gå i skolan.

Inledning

I den här lektionen får ni lära om Globala målen och betydelsen av utbildning.

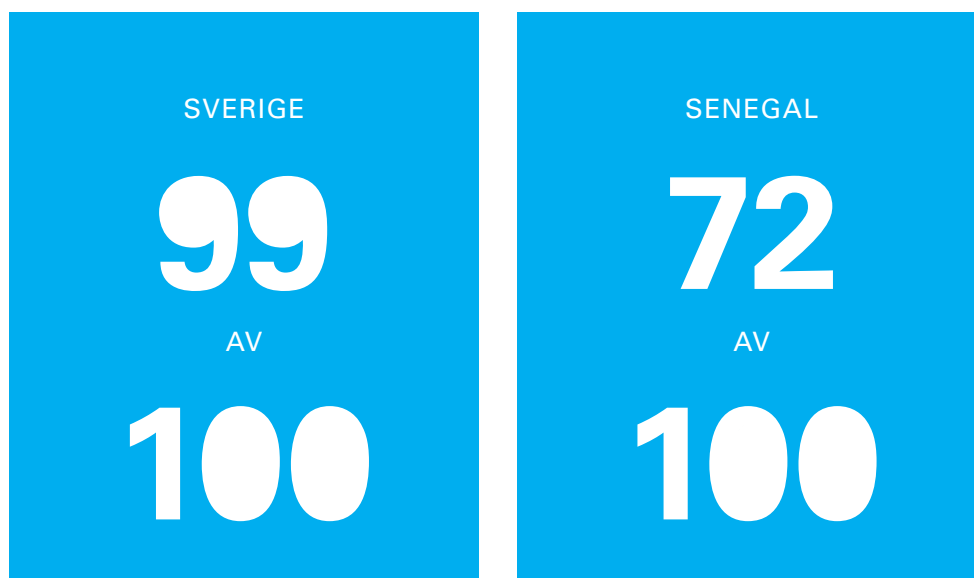
Globala målen

Globala målen är 17 mål som alla världens länder har kommit överens om för hållbar utveckling. Med målen vill världen uppnå fyra fantastiska saker till år 2030,

- avskaffa extrem fattigdom.
- minska ojämlikheter och orättvisor i världen.
- främja fred och rättvisa.
- lösa klimatkrisen.

Skolgång

Se jämförelsen av antalet barn som börjar i grundskolan,

Det finns flera orsaker till att färre barn i Senegal än i Sverige börjar i skolan.

- Titta på de globala målen och välj ut tre mål som kan bidra till att förändra situationen.

Om ni vill läsa mer om vad varje mål innebär kan ni gå till <https://www.globalamalen.se/>

Barnkonventionen och utbildning

Varje barn ska ha en plats i ett klassrum. Att gå i grundskolan är en mänsklig rättighet och det ska inte kosta någonting. Ändå står många miljoner barn runt om i världen utanför skolan. De främsta orsakerna är fattigdom och diskriminering.

Artiklar från barnkonventionen

- Artikel 28** Barn har rätt till utbildning. Grundskolan ska vara obligatorisk, kostnadsfri och tillgänglig för alla.
- Artikel 29** Skolan ska hjälpa barnet att utvecklas och lära barnet om mänskliga rättigheter.
- Artikel 30** Barn som tillhör etniska, religiösa eller språkliga minoriteter, eller som tillhör ett urfolk, har rätt till sitt språk, sin kultur och sin religion.
- Artikel 31** Barn har rätt till lek, vila och fritid.
- Artikel 32** Barn har rätt att skyddas mot ekonomiskt utnyttjande och mot arbete som är skadligt eller som hindrar barnets skolgång.

Diskutera i par

- Varför går ni i skolan?
- Hur skulle era liv förändras om ni inte fick gå i skolan?
- Vad tror ni skulle hända med samhället om bara vissa grupper fick gå i skolan? Till exempel bara pojkar, eller bara flickor, eller bara barn i storstäder.

Läs mer om rätten till utbildning i [UNICEFs faktablad](#).

KOPPLING TILL KURSPLANER

I Operation Dagsverke 2021 ingår flera moment som utvecklar elevernas kunskaper och förmågor. Att planera och genomföra ett eget dagsverke får elever att växa och göra saker som på olika sätt fångas upp i styrdokumentet. Vid sidan av dagsverket bidrar även innehållet i övningarna till att eleverna arbetar inom ramarna för ämnes- och kursplaner.

Genom att arbeta med Operation Dagsverke kan eleverna bland annat nå följande delar ur centralt innehåll i följande ämnen.

Grundskola årskurs 4–6

GEOGRAFI

- Ojämlika levnadsvillkor i världen, till exempel olika tillgång till utbildning, hälsovård och naturresurser samt några bakomliggande orsaker till detta. Enskilda människors och organisationers arbete för att förbättra människors levnadsvillkor.

HISTORIA

- Vad historiska källor, till exempel brev och andra dokument, kan berätta om likheter och skillnader i levnadsvillkor för barn, kvinnor och män jämfört med i dag.
- Vad begreppen förändring, likheter och skillnader, kronologi, orsak och konsekvens, källor och tolkning betyder och hur de används i historiska sammanhang.

MUSIK

- Sång, melodispel och ackompanjemang i ensembleform i olika genrer.
- Imitation och improvisation med röst och instrument, rytmer och toner.
- Musikframföranden.

RELIGIONSKUNSKAP

- Ritualer och religiöst motiverade levnadsregler samt heliga platser och rum i kristendomen och i de andra världsreligionerna islam, judendom, hinduism och buddhism.
- Begreppen religion och livsåskådning.
- Vardagliga moraliska frågor som rör flickors och pojkars identiteter och roller, jämställdhet, sexualitet, sexuell läggning samt utanförskap och kränkning.

SAMHÄLLSKUNSKAP

- Sociala skyddsnet för barn i olika livssituationer, i skolan och i samhället.
- De mänskliga rättigheterna, deras innebörd och betydelse, inklusive barnets rättigheter i enlighet med barnkonventionen.
- Digitaliseringens betydelse för individen, till exempel ökade möjligheter till kommunikation och elektronisk handel.

SVENSKA

- Att argumentera i olika samtalssituationer och beslutsprocesser.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare, om ämnen hämtade från vardag och skola. Stödord, bilder, digitala medier och verktyg samt andra hjälpmedel för att planera och genomföra en muntlig presentation. Hur gester och kroppsspråk kan påverka en presentation.
- Informationssökning i några olika medier och källor, till exempel i uppslagsböcker, genom intervjuer och via sökmotorer på internet.

Med Operation Dagsverke erbjuder vi lättarbetade övningar som är kopplade till kurs- och läroplaner för högstadiet. Ni väljer själva vilka av övningarna som passar bäst för er.